

Format Eindproduct WOU-GO

Naam

School: De Boemerang
Broker: Mariska Smits
Onderzoeker: Moniek Schaars

Titel van het WOU-GO onderzoek

Implementatie Close Reading en effect op betrokkenheid leerlingen

Context van de school

Aangezien de context vaak aangeeft of de resultaten van dit onderzoek interessant zijn voor een andere school is een korte beschrijving hier relevant.

De Boemerang is een basisschool in de Utrechtse wijk Ondiep. Wij hebben ongeveer 190 leerlingen op school. De leerlingen groeien veelal op in gezinnen uit een lager sociaal-economisch milieu. Dit is ook zichtbaar in de schoolweging van 38,9 (Inspectie van het Onderwijs, 2020). Dit is een hoge schoolweging en laat zien dat wij een complexe leerlingpopulatie hebben. Op school bieden wij veiligheid en structuur door de schoolbrede inzet van De Vreedzame School, met daarbij veel aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling. Vanuit deze veilige basis op school, stimuleren wij de cognitieve ontwikkeling door hoge verwachtingen van leerresultaten te hebben. Wij streven ernaar om iedere leerling optimaal te laten groeien.

De afgelopen jaren zien we dat de resultaten op het gebied van technisch- en begrijpend lezen lager blijven dan we verwachten. Afgelopen jaren hebben we middels een traject aan het verbeteren van ons technisch lezen onderwijs gewerkt, en daarnaast willen we ons focussen op het verbeteren van begrijpend lezen. In de eindtoetsen van groep 8 zien we in de laatste drie jaar dat voor begrijpend lezen gemiddeld 52% van de leerlingen een 2F referentieniveau behaalt. 41% behaalt een 1F niveau en 7% behaalt 1F niveau niet. Dit betekent dat gemiddeld 48% van de leerlingen met een minimum leesniveau de basisschool verlaat. Voor komende schooljaren hebben we de ambitie dat gemiddeld 60% van de leerlingen het 2F referentieniveau haalt op het gebied van begrijpend lezen.

** Complete inleiding onderzoek als bijlage onderaan dit format.*

Onderzoeksvraag

Beschrijf hier je onderzoeksvraag en eventuele deelvragen.

We stellen de volgende onderzoeksvragen:

1. In hoeverre kunnen de leerkrachten de twee interventies (tekstgerichte vragen stellen en onderzoekende leeshouding stimuleren) vanuit Close Reading inzetten in hun lessen? En wat werkt daarbij bevorderend of belemmerend?
2. Hoe ervaren de leerkrachten effecten van de interventie met betrekking tot betrokkenheid van de leerlingen in de begrijpend lezen lessen?
3. Hoe ervaren de leerlingen de interventie met betrekking tot hun eigen betrokkenheid in de begrijpend lezen lessen?

4. Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in hoe leerkrachten en leerlingen de effecten op de betrokkenheid van leerlingen in de begrijpend lezenlessen ervaren? Welke verklaringen voor die overeenkomende ervaringen (en verschillen) worden door de leerkrachten genoemd en hoe kan dat bijdragen aan verder verbeteren van de begrijpend lezen lessen?

Interventies

Beschrijf hier welke interventies jullie in de praktijk gedaan hebben. Denk hier bijvoorbeeld aan het ontwerpen, toepassen en evalueren van een lessenserie of bijvoorbeeld het trainen en observeren van het didactisch handelen van leerkrachten.

Voorjaar
2021

- Start Close Reading groep 4-8 (teamtraining door broker)
- Vragenlijst meting 1: betrokkenheid in groep 5, 6, 7

Zomer 2021

- Resultaten onderzoek LIO stagiaire: versterken van betrokkenheid tijdens de les
- Klassenobservaties door broker

Najaar 2021

- Vervolg Close Reading groep 4-8 en start in groep 1-3 (teamtraining door broker)
- Start gezamenlijk lessen voorbereiden en afspraken aantekeningen maken

Voorjaar
2022

- Vragenlijst meting 2: betrokkenheid in groep 6, 7, 8
- Klassenobservaties en leerkracht gesprekken door broker
- Interviews leerlingen door broker

Najaar 2022

- Eindresultaten onderzoek: effect inzet Close Reading op betrokkenheid tijdens begrijpend lezen lessen? Presentatie in team door broker
- Kwaliteitskaart Begrijpend lezen (Close Reading)
- Collegiale consultaties aan de hand van kijkwijzer
- Verdieping- en inspiratiesessies Close Reading schooljaar 22-23

Methode

Beschrijf hier welke gegevens/data jullie verzameld hebben en hoe.

- **Onderzoeksvraag 1:** klassenobservaties adhv observatielijst, gericht op implementatie van Close Reading. De broker heeft op twee momenten observaties gedaan aan de hand van een kijkwijzer (zie bijlage 1). Vervolgens is geanalyseerd in hoeverre de verschillende elementen van Close Reading correct worden ingezet.
- **Onderzoeksvragen 2, 3, 4:** vragenlijsten (zie bijlage 2) voor leerlingen en leerkrachten, waarmee de betrokkenheid van leerlingen tijdens de begrijpend lezen les beoordeeld wordt door leerlingen zelf en hun leerkrachten. De vragenlijst is afgenomen vóórdát gestart is met de implementatie van Close Reading en na één jaar werken met Close Reading.
- **Onderzoeksvraag 4:** interviews met leerkrachten en leerlingen. Aan leerkrachten is gevraagd wat ze bevorderend en belemmerend vinden werken in het geven van Close Reading lessen en wat zij nodig achten voor een goede implementatie. Aan leerlingen zijn een aantal elementen uit de vragenlijsten uitgevraagd.

De vragenlijst (zie bijlage 2) bestaat uit 15 stellingen, waar leerlingen en leerkrachten op een vierpuntschaal hebben aangegeven in hoeverre ze het eens zijn met de stelling. Leerlingen en leerkrachten hebben de vragenlijst online ingevuld. Het invullen kost ongeveer 5-10 minuten. De vragenlijst is gebaseerd op de vier factoren van betrokkenheid: emotie, interesse, relevantie en doeltreffendheid (Marzano & Pickering, 2017). Zie bijlage 2 voor de verantwoording van de vragenlijst per factor.

De resultaten van de vragenlijsten zijn in Excel verwerkt. We hebben per factor van betrokkenheid het gemiddelde uitgerekend per leerkracht en per groep leerlingen. Deze gemiddelden van de begin en eindmeting zijn met elkaar vergeleken en in een staafdiagram gezet.

Bij de leerlinglijsten is bekeken bij welke leerlingen het grootste verschil zichtbaar was tussen de begin en eindmeting. Met deze leerlingen is een interview afgenomen om meer zicht te krijgen op de resultaten.

Na de tweede ronde observaties zijn er gesprekken gevoerd met de leerkrachten om meer zicht te krijgen op hoe leerkrachten vinden dat het werken met Close Reading gaat en wat zij nodig hebben om goed met deze methodiek te kunnen werken.

Eindproduct (vorm)

Beschrijf hier voor welk eindproduct (vorm) jullie gekozen hebben. Welk eindproduct (vorm) past het beste bij jullie onderzoek en bevindingen? Denk bijvoorbeeld aan: ontworpen lessen/training; een set richtlijnen, een (instructie)filmpje, onderzoeksverslag of een artikel voor in een vakblad.

We willen de afspraken (zie *eindproduct (inhoud)*) voor toelichting in het tot stand komen van de afspraken) omtrent de implementatie graag vastleggen en borgen. Hiervoor hebben we een **kwaliteitskaart Begrijpend lezen (zie bijlage 3)** ontwikkeld en deze wordt jaarlijks tijdens een studiedag of teambijeenkomst geëvalueerd en bijgewerkt.

Daarnaast vinden wij het belangrijk dat collega's van en met elkaar blijven leren en kritisch blijven kijken naar hun eigen Close Reading lessen. Dit doen we door collega's jaarlijks bij elkaar in de klas te laten kijken. De **collegiale consultaties** worden gedaan aan de hand van een zelf ontwikkelde **kijkwijzer (zie bijlage 4)**, waarin een eigen leervraag centraal staat en daarnaast gekeken wordt naar effectieve elementen van Close Reading.

Dit schooljaar worden er twee **verdieping- en inspiratiesessies** georganiseerd, om kennis te blijven vergroten over Close Reading en nieuwe inspiratie te bieden voor kwalitatief goede lessen.

Eindproduct (Inhoud)

Beschrijf hier de belangrijkste bevindingen (resultaten, conclusies / aanbevelingen) van jullie onderzoek, zodanig dat ook andere scholen hier iets aan kunnen hebben.

1. In hoeverre kunnen de leerkrachten de twee interventies (tekstgerichte vragen stellen en onderzoekende leeshouding stimuleren) vanuit Close Reading inzetten in hun lessen? En wat werkt daarbij bevorderend of belemmerend?

In de observaties hebben wij ons gericht op de twee interventies die we hebben ingezet middels Close Reading. We zien dat in alle groepen tekstgerichte vragen worden gesteld, gericht op de inhoud van de tekst. Leerkrachten zijn deze vaardigheid nog aan het ontwikkelen, we zien dat het stellen van goede tekstgerichte vragen een goede voorbereiding vraagt. Vooral in de onderbouw worden er voornamelijk voorspellende vragen gesteld. Het is een ontwikkelpunt voor het komende jaar om te focussen op vragen die gericht zijn op de inhoud van de tekst en leerlingen in de tekst terug te laten lezen om het antwoord op de vraag te vinden. In de verdiepingssessies en collegiale consultaties die dit schooljaar worden ingezet, zal hieraan gewerkt worden.

De onderzoekende leeshouding wordt gestimuleerd door bijvoorbeeld coöperatieve werkvormen in te zetten en een tekst te kiezen welke past bij het thema of belevingswereld. Op een volgend studiemoment worden hier meer ideeën over uitgewisseld.

We zien in de school dat leerkrachten enthousiast zijn om Close Reading in te zetten en de meerwaarde zien van het lesgeven met deze methodiek. Om een goede Close Reading les te kunnen geven, is meer belangrijk dan alleen goede tekstgerichte vragen kunnen stellen en een onderzoekende leeshouding stimuleren door het inzetten van bijvoorbeeld coöperatieve werkvormen. Andere elementen van Close Reading, zoals het inzetten van het GRIMM model, zijn ook belangrijk, net als een goed pedagogisch en didactisch klimaat.

Leerkrachten geven aan dat ze het volgende bevorderend vinden werken om de elementen effectief in te zetten:

- Afspraken maken per bouw over de inzet van Close Reading.
- Ruim aanbod van boeken en teksten in de school, geschikt voor Close Reading.
- Enthousiasme onder collega-leerkrachten.
- Compacte sessies, van 20-30 minuten.
- Keuze maken in welke tekstgerichte vragen je stelt, 2-3 per sessie.
- Het aanbod van verschillende tekstsoorten.

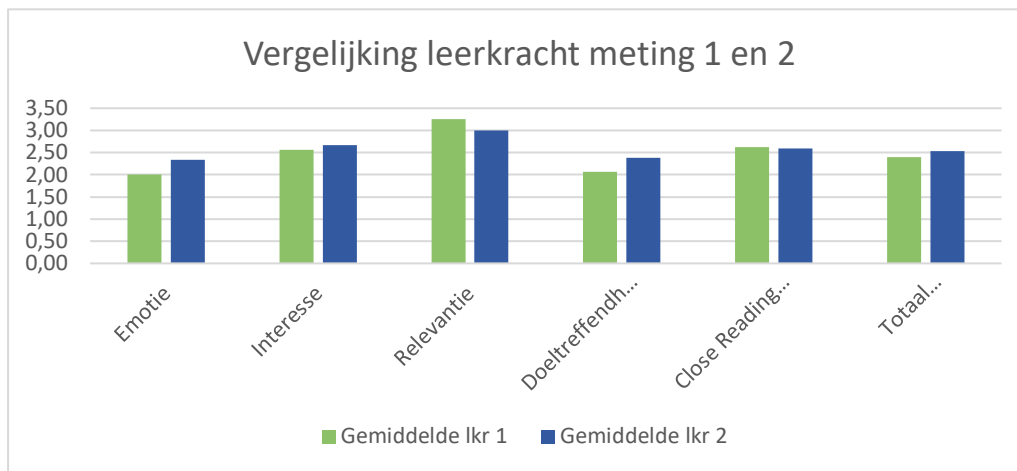
Leerkrachten geven aan dat ze het volgende belemmerend vinden werken:

- Niveau verschillen in de klas.
- Technisch leesniveau werkt belemmerend. Achterstand in technisch lezen, zorgt voor achterstand in begrijpend lezen.

Wat er volgens leerkrachten nodig is:

- Lesideeën en boeken uitwisselen, elkaar stimuleren en motiveren.
- Gezamenlijk teksten voorbereiden.
- Teksten verzamelen in Teams, zodat deze van elkaar gebruikt kunnen worden.
- Kijken bij een collega in de klas.

2. Hoe ervaren de leerkrachten effecten van de interventie met betrekking tot betrokkenheid van de leerlingen in de begrijpend lezen lessen?

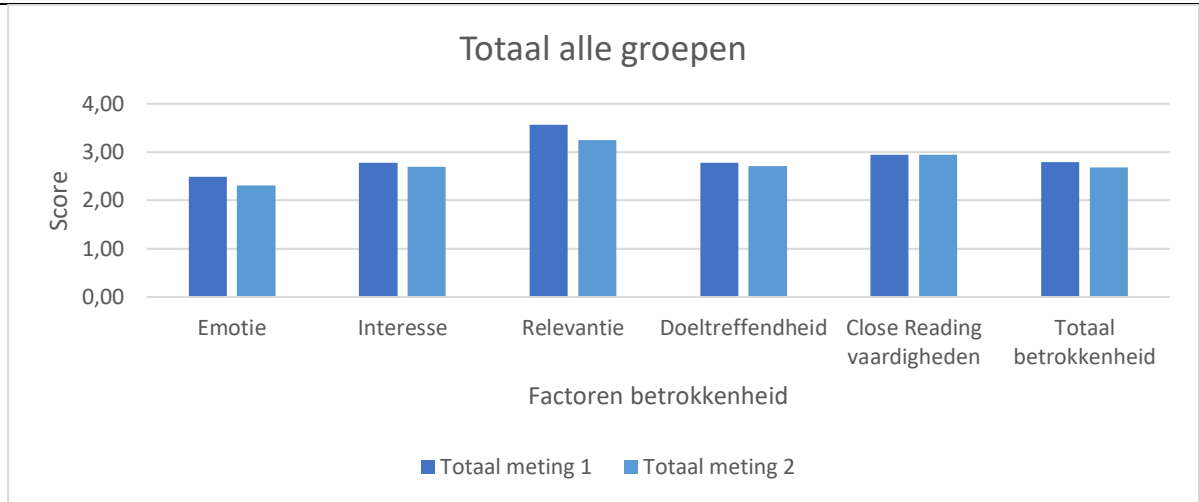

De leerkrachten hebben de vragenlijst over betrokkenheid van leerlingen tijdens de begrijpend lezenles ingevuld in februari 2021 en februari 2022. Na de eerste meting zijn we gestart met de implementatie van Close Reading en hebben de leerkrachten 1x per 2-3 weken een tekst volgens de Close Reading methodiek (in 3 sessies) gegeven. Hierbij moet de notitie worden geplaatst dat de leerkrachten bij meting 1 over hun klas van 2021 oordelen, en in meting 2 over hun klas van 2022. Directe interpretatie van ontwikkeling van de leerlingen is dus niet mogelijk. Wel is een over het geheel bekeken trend inzichtelijk gemaakt.

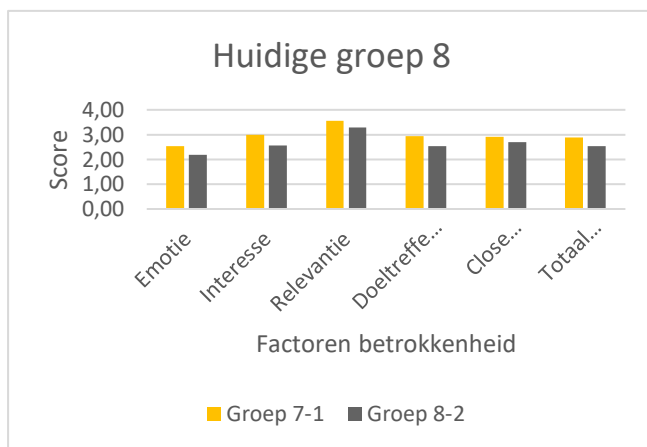
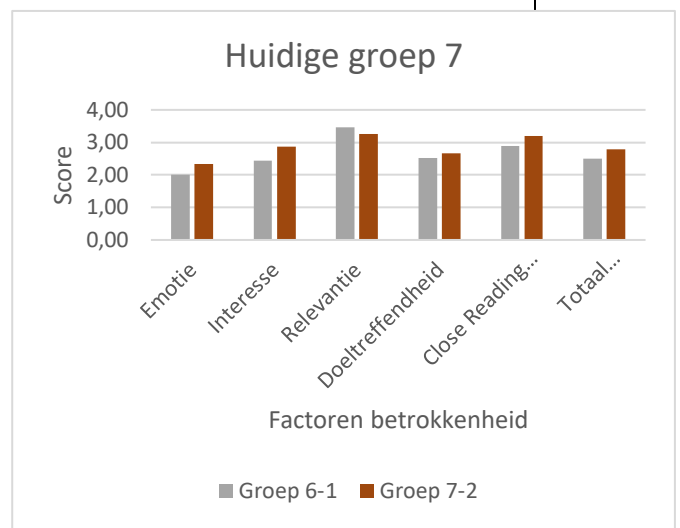
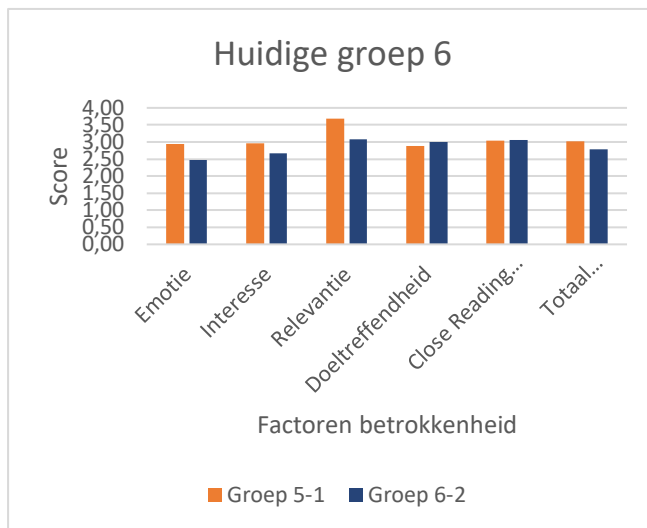
We zien dat leerkrachten aangeven dat de totale betrokkenheid van leerlingen iets gestegen is vergeleken met een jaar geleden. Wanneer we inzoomen op de factoren van betrokkenheid, zien we dat er een hogere score behaald is op de factoren 'doeltreffendheid' en 'emotie'. Leerkrachten vinden dat leerlingen meer zelfvertrouwen hebben in begrijpend lezen en beter antwoord kunnen geven op tekstgerichte vragen. Daarnaast vinden leerkrachten dat leerlingen enthousiaster zijn en meer plezier hebben in de begrijpend lezen les. De andere factoren van betrokkenheid zijn nagenoeg gelijk gebleven; een kleine stijging op de factor 'interesse' en een kleine daling op de factor 'ervaren relevantie'.

Leerkrachten zijn voldoende tevreden over hun eigen begrijpend lezen lessen. Ze beoordelen hun eigen lessen gemiddeld met een 6,8. Hier zit nog wel ruimte voor verbetering. Interessant zou zijn om de leerkrachten te vragen wat hen zou helpen om meer tevreden te zijn over hun eigen lessen. Wat leidt tot de huidige score? Zit dat in de les, of in de voorbereiding?

3. Hoe ervaren de leerlingen de interventie met betrekking tot hun eigen betrokkenheid in de begrijpend lezen lessen?

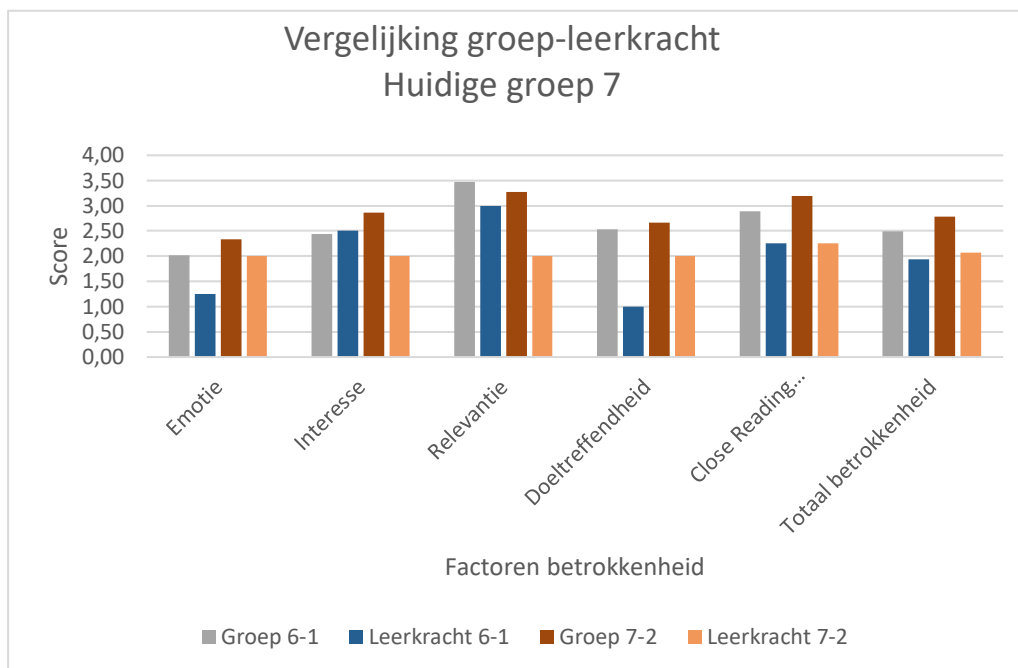
We zien dat de betrokkenheid van de leerlingen iets afneemt vergeleken met een jaar eerder. Dit zien we vooral terug op de factoren 'emotie' en 'relevantie'. Leerlingen geven aan dat ze minder enthousiast zijn voor de begrijpend lezen lessen en er minder zin in hebben. Ook geven zij aan dat ze begrijpend lezen minder belangrijk vinden dan een jaar geleden.

Wanneer we de resultaten bekijken voor de afzonderlijke groepen, valt op dat in de huidige groep 7 (vorig jaar groep 6) de leerlingen aangeven juist meer betrokken te zijn voor begrijpend lezen. In groepen 6 en 8 zien we een daling in de zelfbeoordeelde betrokkenheid bij leerlingen. De leerlingen in groep 7 geven aan een positiever gevoel te hebben bij de begrijpend lezen lessen, de lessen interessanter te vinden en hebben meer zelfvertrouwen in hun eigen begrijpend lezen vaardigheid.

4. Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in hoe leerkrachten en leerlingen de effecten op de betrokkenheid van leerlingen in de begrijpend lezenlessen ervaren? Welke verklaringen voor die overeenkomende ervaringen (en verschillen) worden door de leerkrachten genoemd en hoe kan dat bijdragen aan verder verbeteren van de begrijpend lezen lessen?

In de huidige groep 6 is het afgelopen jaar veel wisseling van leerkrachten geweest. Zij hebben eind groep 5 en begin groep 6 vijf verschillende leerkrachten gehad. Deze analyse is voor deze groep daarom niet goed te maken en laten we hier buiten beschouwing.

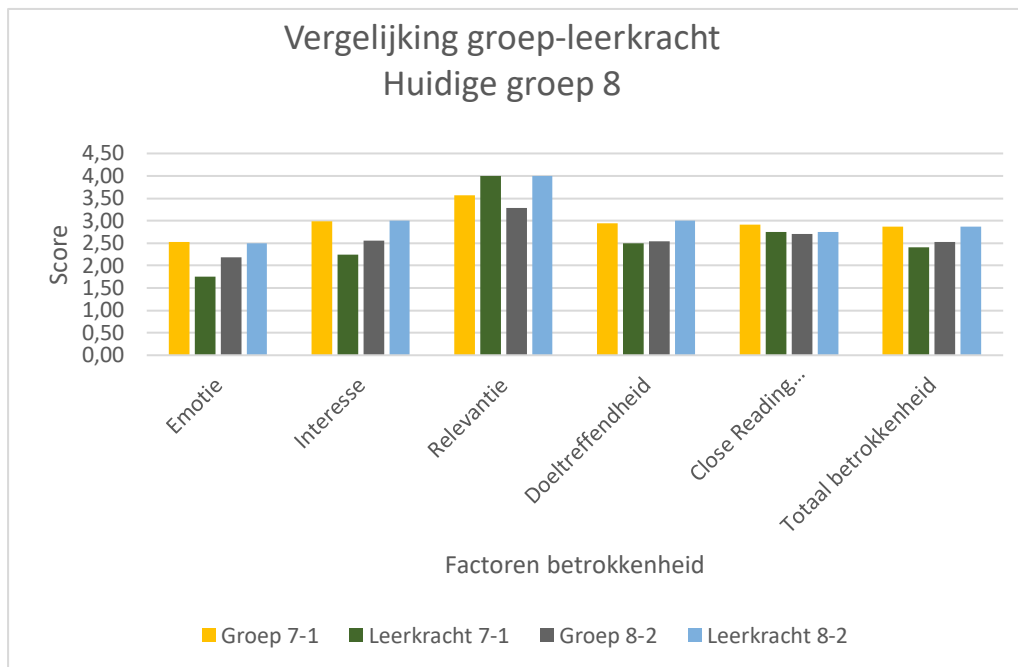

In bovenstaande tabel zien we de resultaten van de vragenlijsten van de leerlingen (groep 6-1 en 7-2) en van de leerkrachten in groep 6 en 7. De groep had in groep 6 een andere leerkracht, waardoor de leerkrachtvragenlijst door twee verschillende leerkrachten is ingevuld. Wanneer we specifiek naar deze groep kijken, valt op dat de leerlingen zichzelf hoger beoordelen dan dat de leerkrachten hen beoordeelt. Als we kijken naar de afzonderlijke factoren, zien we dat de leerkracht van groep 7 de groep hoger inschat op de factor 'emotie' en 'doeltreffendheid' dan de leerkracht van groep 6. Zij vindt dat de leerlingen meer plezier hebben in de begrijpend lezen lessen en meer zelfvertrouwen hebben dan de collega in groep 6. De leerkracht in groep 6 beoordeelt de leerlingen hoger op de factoren 'interesse' en 'relevantie'. Hij vindt dat de leerlingen meer geïnteresseerd en gemotiveerd zijn tijdens de begrijpend lezen lessen en dat de leerlingen de lessen belangrijker vinden, dan de collega in groep 7. Beide leerkrachten beoordelen de Close Reading vaardigheden met dezelfde score, terwijl de leerlingen beoordelen dat ze hierin gegroeid zijn.

Een interessante vervolgvraag zou zijn of de positievere beoordeling van de leerkracht in het enthousiasme en zelfvertrouwen van de leerlingen, een positieve bijdrage levert aan de hogere zelfbeoordeelde betrokkenheid van de leerlingen.

In juni 2021 is er een observatie in groep 6 gedaan en in november 2021 in groep 7. In beide observaties zien we dat de leerlingen actief betrokken zijn bij de les. Ze lezen actief mee (meewijzen, onderstrepen) wanneer de leerkracht de tekst voorleest. In groep 6 worden de leerlingen gedurende de hele les aan de hand meegenomen, waardoor de onderzoekende leeshouding minder gestimuleerd wordt en de leerlingen minder gestimuleerd worden om zelf actief na te denken. In groep 7 worden de leerlingen aan de hand van het GRIMM model gestimuleerd om zelf op zoek te gaan in de tekst. De leerkracht bespreekt eerst een aantal vragen samen, vervolgens gaan de leerlingen in tweetallen aan het werk.

In deze observaties zien we terug dat de leerkracht in groep 7 met de leerlingen geleidelijk toewerkt naar de laatste fase in het GRIMM model ('ik doe het zelf'), waardoor het zelfvertrouwen en eigenaarschap over het leren vergroot wordt en leerlingen meer actief worden uitgedaagd.

De huidige groep 8 heeft dit schooljaar dezelfde leerkracht als in groep 7. Opvallend is dat de leerkracht de betrokkenheid van de leerlingen ziet stijgen in het afgelopen jaar, terwijl de leerlingen zelf beoordelen een lagere betrokkenheid te hebben. Wanneer we naar de afzonderlijke factoren kijken, zien we dat de leerlingen zichzelf op alle factoren lager beoordelen. De leerkracht vindt dat de leerlingen meer plezier hebben in het begrijpend lezen ('emotie'), meer interesse en motivatie tonen ('interesse') en meer zelfvertrouwen hebben ('doeltreffendheid') dan een jaar geleden.

In het vergelijken van de observaties van dezelfde leerkracht in groep 7 en 8, zien we terug dat de leerkracht de tips die ze in de eerste observatie ontvangen heeft nu goed inzet in de lessen die ze geeft. We zien terug dat er goede tekstgerichte vragen worden gesteld, die bijdragen aan het verkrijgen van diepgang in de les en het behalen van het lesdoel. Er zijn veel korte samenwerkingsvormen, waarbij alle leerlingen actief zijn. Tijdens het lezen maken de leerlingen aantekeningen en zijn alle leerlingen actief.

Cito resultaten

Begrijpend lezen

Groep	Gemiddelde vaardigheid M 2022	Leerwinst E 21 – M 22	Leerwinst percentage E 21 – M 22
6	V	6,7	41%
7	V	17	84%
8	IV	8,4	50%

In bovenstaande tabel zijn de gemiddelde Cito resultaten van groep 6, 7 en 8 op de laatste afname in februari 2022 te zien. De leerwinst geeft de groei in vaardigheidsscore aan tussen het meetmoment in juni 2021 en februari 2022. Daarin zien we dat groep 7 gemiddeld meer groei heeft laten zien dan verwacht, in tegenstelling tot de andere groepen. Uit de resultaten van de vragenlijsten voor leerlingen blijkt tevens dat groep 7 de enige groep is waar leerlingen meer betrokken zijn dan een jaar eerder. Het is een interessante vraag hoe deze resultaten aan elkaar verbonden zijn. Wat verklaart de hoge leerwinst op de Cito toetsen en de zelfbeoordeelde grotere betrokkenheid van de leerlingen? En hangen die betrokkenheid en de leerwinst met elkaar samen? Onze verwachting is dat deze samenhang er is, maar enkele discussiepunten moeten wel in acht worden genomen:

- 1) Wat hierin een rol kan spelen is dat de leerlingen in groep 7 voor het eerst op hun eigen niveau zijn getoetst, waardoor ze meer groei hebben kunnen laten zien.
- 2) Daarnaast zou de leerkracht een factor kunnen zijn. Het verschil van leerkracht en manier van lesgeven kan invloed hebben op de ervaren betrokkenheid van leerlingen.

Conclusie

In de afgelopen twee jaar is er in alle groepen gestart met het lesgeven volgens de methodiek Close Reading. In de groepsobservaties hebben we gezien dat de leerkrachten voldoende vaardig zijn in het stellen van tekstgerichte vragen en stimuleren van een onderzoekende leeshouding bij leerlingen (onderzoeksvraag 1). We hebben als team afspraken gemaakt over hoe we Close Reading willen inzetten en deze afspraken worden geborgd in een kwaliteitskaart. Leerkrachten hebben in de interviews aangegeven het belangrijk te vinden om elkaar te blijven enthousiasmeren, samen lessen voor te bereiden en bij elkaar in de klassen te kunnen kijken. Door dit te faciliteren, willen we zorgen dat leerkrachten zich blijven ontwikkelen en steeds sterkere begrijpend lezen lessen geven.

In de resultaten vanuit de vragenlijsten (onderzoeksvraag 2, 3 en 4) komt naar voren dat leerkrachten inschatten dat leerlingen meer betrokkenheid tonen tijdens begrijpend lezen lessen na één jaar lesgeven met Close Reading. Leerkrachten vinden dat leerlingen meer zelfvertrouwen hebben in begrijpend lezen en beter antwoord kunnen geven op tekstgerichte vragen. Ook vinden leerkrachten dan leerlingen enthousiaster zijn en meer plezier hebben in de begrijpend lezen les. De leerlingen ervaren dit over het algemeen echter niet zo. Leerlingen geven gemiddeld aan dat ze minder betrokken zijn dan tijdens de beginmeting. Opvallend hierin is groep 7. Deze leerlingen geven aan dat ze meer betrokken zijn tijdens de eindmeting, ze vinden de lessen interessanter en hebben meer zelfvertrouwen in hun eigen begrijpend lezen vaardigheid. Het werken met Close Reading kan hier een verklaring voor zijn, maar bijvoorbeeld ook enthousiasme van de leerkracht over lezen.

Dankzij dit onderzoek hebben leerkrachten op de Boemerang meer inzicht gekregen in effectief (begrijpend) leesonderwijs en het belang van betrokkenheid tijdens de lessen. Leerkrachten hebben inzicht in wat er nodig is om de verschillende factoren van betrokkenheid te versterken in hun lessen. Ook wordt er nóg meer aandacht besteed aan lezen. Niet alleen Close Reading is met enthousiasme geïmplementeerd, ook zijn we gestart met de Bibliotheek op School en is er veel aandacht voor woordenschat en leesmotivatie.

Tijdens de implementatie van Close Reading zijn we gaandeweg tegen dingen aangelopen, welke we direct hebben aangepakt. We merkten bijvoorbeeld dat het voorbereiden van lessen veel tijd kost en dat het fijn werkt om dit met collega's samen te doen. Er worden nu ongeveer 1x per 2 maanden voorbereidingsessies georganiseerd voor en door collega's om samen teksten voor te bereiden. Ook merkten we dat er door leerlingen op verschillende manieren aantekeningen worden gemaakt bij teksten. Hier hebben we een doorgaande lijn in ontwikkeld en toegevoegd aan onze kwaliteitskaart. Het is mooi om te zien dat het team op de Boemerang een 'groei mindset' heeft. Collega's gaan snel in de actie en er wordt naar oplossingen gekeken in plaats van naar problemen. Leerkrachten hebben ervaren dat het zinvol is om samen in gesprek te gaan en samen aan het onderwijs te werken en voor te bereiden. Dit is een goede start voor een cultuurverandering waarin we van elkaar willen blijven leren en ontwikkelen.

Inleiding

De Boemerang is een basisschool in de Utrechtse wijk Ondiep. Wij hebben ongeveer 190 leerlingen op school. De leerlingen groeien veelal op in gezinnen uit een lager sociaal-economisch milieu. Dit is ook zichtbaar in de schoolweging van 38,9 (Inspectie van het Onderwijs, 2020). Dit is een hoge schoolweging en laat zien dat wij een complexe leerlingpopulatie hebben. Op school bieden wij veiligheid en structuur door de schoolbrede inzet van De Vreedzame School, met daarbij veel aandacht voor sociaal-emotionele ontwikkeling. Vanuit deze veilige basis op school, stimuleren wij de cognitieve ontwikkeling door hoge verwachtingen van leerresultaten te hebben. Wij streven ernaar om iedere leerling optimaal te laten groeien.

De afgelopen jaren zien we dat de resultaten op het gebied van technisch- en begrijpend lezen lager blijven dan we verwachten. Op dit moment werken we middels een traject aan het verbeteren van ons technisch lezen onderwijs, en daarnaast willen we ons focussen op het begrijpend lezen. In de analyses van de laatste drie Cito LOVS Begrijpend Lezen afnames (E 18/19, M 19/20, E 19/20) in groep 4 t/m 8 zien we dat in alle groepen bijna nooit de schoolnorm wordt behaald. De schoolnorm is dat 60% van de leerlingen een I, II of III score behaalt. In deze schoolnorm is al rekening gehouden met de leerlingpopulatie. We zien dat de leerlingen ieder jaar voldoende leerwinst behalen om een normale groei te laten zien. Maar om de schoolnorm structureel te gaan behalen, is een sterkere groei nodig. In de eindtoetsen van groep 8 zien we in de laatste drie jaar dat voor lezen gemiddeld 52% van de leerlingen een 2F referentieniveau behaalt. 41% behaalt een 1F niveau en 7% behaalt 1F niveau niet. Dit betekent dat gemiddeld 48% van de leerlingen met een minimum leesniveau de basisschool verlaat. Voor komende schooljaren hebben we de ambitie dat gemiddeld 60% van de leerlingen het 2F referentieniveau haalt op het gebied van begrijpend lezen.

Als school hebben we dus de ambitie om de CITO toetsresultaten op begrijpend lezen te laten stijgen, zodat we in alle groepen de schoolnorm behalen en minimaal 60% van de leerlingen na groep 8 met een voldoende basisleesniveau (2F) uitstromen naar het voortgezet onderwijs. Goed kunnen lezen is een van de belangrijkste vaardigheden voor later maatschappelijk functioneren van leerlingen. In 2018 las 24% van de 15-jarigen in Nederland niet op het gewenste niveau (PISA-2018, 2019). Het leesniveau van deze leerlingen is onvoldoende om bijvoorbeeld een brief te begrijpen of een nieuwsbericht te lezen. Door leerlingen op de basisschool een stevige basis mee te geven, dragen we bij aan het verkleinen van de kansenongelijkheid, die ontstaat wanneer leerlingen met een leesachterstand de basisschool verlaten.

In dit onderzoek richten we ons op factoren die bijdragen aan het verbeteren van de begrijpend leesvaardigheid en onderzoeken we op welke manier we het begrijpend lezenonderwijs op de Boemerang kunnen verbeteren. De effecten hiervan zullen uiteindelijk bijdragen aan het verbeteren van de Cito toetsresultaten en het verkleinen van kansenongelijkheid.

Het goed kunnen begrijpen van teksten wordt bepaald door twee factoren: decoderen en taalbegrip (Farrel, Hunter, Davidson en Osenga, 2019). De *Simple view of reading*-theorie geeft dit weer in de volgende formule: decoderen x taalbegrip = tekstbegrip. Wanneer een leerling zwak is in het begrijpen van teksten en dus lage resultaten behaalt, kan dit verklaard worden doordat hij zwak is in decoderen, hij zwak is in het begrijpen van taal, of beiden. Wanneer je geen klanken aan tekens kan koppelen en moet raden wat er in een tekst staat, kun je nooit tot het begrijpen van een tekst komen. Wanneer je het technisch lezen (decoderen) goed beheerst en je hebt lage resultaten op begrijpend lezen, kan dit verklaard worden vanuit een zwak taalbegrip. In het onderwijs moet aandacht zijn voor beide factoren, wanneer je de resultaten op begrijpend lezen wil verhogen.

Onvoldoende geautomatiseerd technisch lezen is vaak de oorzaak van zwakker begrijpend lezen (Vernooy, 2020). Leerlingen richten zich dan voornamelijk op woordniveau, in plaats van op de

inhoud van de tekst. Vernooy (2020) geeft aan dat er voor het goed verloop van het technisch lezen een aantal zaken van belang zijn. Allereerst is het belangrijk dat jonge kinderen met problemen op het gebied van mondelinge taalvaardigheid en fonemisch bewustzijn vroeg in beeld worden gebracht en geholpen worden. Daarnaast is een goede start in groep 3 belangrijk. Wanneer dit onvoldoende lukt, blijft dit zichtbaar in de verdere schoolcarrière (Vernooy, 2020). Het vloeiend lezen moet vervolgens onderhouden blijven, om een terugval in leesvaardigheid te voorkomen.

Aan deze elementen van goed technisch lezen onderwijs wordt op de Boemerang veel aandacht aan gegeven. Afgelopen jaren is er gestart met nieuwe methodes, waarmee we ons onderwijs volgens de laatste richtlijnen vormgeven. In de kleutergroepen wordt er gewerkt met *Bouw!*, als ondersteuning in de beginnende geletterdheid en fonemisch bewustzijn. Vorig schooljaar is groep 3 gestart met de nieuwste versie van *Veilig Leren Lezen (Kimversie)* (hier even noteren welke versie dat precies is. *Kimversie2?*; *Zwijsen uitgeverijen*). Dit schooljaar zijn we gestart met een nieuwe methode voor technisch lezen in groep 4, 5 en 6, *Estafette 3 (Zwijsen uitgeverijen)*. Dit schooljaar brengen wij tevens samen met leesspecialist Marita Eskes het didactisch handelen van de leerkrachten in kaart, om de technisch lezen lessen zo optimaal mogelijk vorm te geven en te borgen in een doorgaande lijn.

De eerste factor, decoderen, uit de *Simple view of reading* theorie wordt op dit moment goed geïmplementeerd en toegepast. Dit zorgt voor een stevige basis voor het leesonderwijs op de Boemerang. Daarnaast is het noodzakelijk dat er ook op de tweede factor, taalbegrip, wordt ingezet.

Op de Boemerang is er veel aandacht voor taalbegrip, dit zit verweven in verschillende vakken die we aanbieden. Tijdens vakken als taal, wereldoriëntatie en begrijpend lezen is er veel aandacht voor woordenschat en mondelinge taalvaardigheid. In november 2020 hebben we middels een vragenlijst in kaart gebracht wat leerkrachten op dit moment doen aan begrijpend lezen onderwijs en taalbegrip en wat hun behoeftes zijn. Alle leerkrachten geven aan dat ze veel modellen, voorspellen en vragen stellen bij het lezen van teksten en er is veel aandacht voor woordenschat. De leerkrachten voelen zichzelf op dit moment boven gemiddeld vaardig over hun begrijpend lezen/luister lessen, ze geven zichzelf gemiddeld een 7,6.

In de onderbouw worden er veel luisteractiviteiten gedaan en tekstgerichte vragen gesteld. Vanaf groep 4 wordt er voor begrijpend lezen met de methode Nieuwsbegrip gewerkt, waarbij veel aandacht is voor de inzet van strategieën. Deze strategieën worden actief toegepast tijdens het lezen. In veel groepen wordt Nieuwsbegrip afgewisseld met andere teksten, bijvoorbeeld vanuit wereldoriëntatie. Er wordt dagelijks aandacht besteed aan begrijpend lezen. In alle groepen wordt veel gedaan aan begrijpend lezen, maar we missen hierin een doorgaande lijn. Er zijn geen schoolbrede afspraken over de aanpak van het begrijpend lezen. Daarnaast geven een aantal leerkrachten aan dat leerlingen weinig gemotiveerd zijn voor het zelfstandig doorgronden van teksten. Samen met de leerkracht lukt het ze goed om strategieën in te zetten, maar wanneer ze dit zelfstandig moeten doen lijken ze weinig gemotiveerd of werken ze gehaast.

Wanneer leerkrachten gevraagd wordt wat ze graag zouden willen verbeteren en wat ze daarbij nodig hebben, wordt vaak aangegeven dat er behoefte is aan meer tijd. Eén van de leerkrachten geeft aan dat ze een rijkere methode zou willen gebruiken in plaats van Nieuwsbegrip, waarbij andere tekstsoorten worden gebruikt. Ook is er behoefte aan een databank waarin rijke teksten staan en er dus meer variatie in teksten kan worden aangeboden. Samenvattend kunnen we stellen dat er een doorgaande lijn mist in het begrijpend lezen onderwijs op de Boemerang en dat er behoefte is aan meer tijd om gericht met teksten aan de slag te kunnen gaan, waarbij het belangrijk is dat leerlingen gemotiveerd worden en blijven.

Dit sluit aan bij onderzoek van Aarnoutse (2019), waaruit blijkt dat tekstgericht leesonderwijs een effectiever is dan strategisch leesonderwijs, wat gericht is op het aanleren van strategieën. In tekstgericht leesonderwijs is er veel aandacht voor de inhoud van de tekst, het leggen van verbanden tussen woorden en zinnen en de integratie van de informatie uit de tekst met de kennis van de lezer.

Het is hierbij belangrijk dat de leerkracht een tekst selecteert die past bij de interesse en leesbekwaamheid van de leerlingen. Dit draagt bij aan dat leerlingen de tekst met aandacht en interesse lezen. Daarnaast is het belangrijk om aandacht te besteden aan zowel de inhoudelijke als talige aspecten van een tekst en dat hierin een goede balans gevonden wordt. Hierbij wordt ook bijgedragen aan het taalbe-

grip van de leerlingen. Wanneer deze balans goed is en de tekst passend is bij de interesse van de leerlingen, zal dit tevens bijdragen aan de motivatie van leerlingen.

Een methodiek om op een tekstgerichte manier met teksten te werken is Close Reading. Leerlingen worden gestimuleerd om teksten nauwkeurig, zorgvuldig, doelgericht en geconcentreerd te lezen, aan de hand van tekstgerichte vragen (Lapp, e.a., 2019). Leerlingen bekijken een tekst kritisch en van verschillende kanten, met als doel te onderzoeken wat de schrijver wil vertellen. Dit zorgt voor meer leesplezier en een beter tekstbegrip. In deze methodiek is veel aandacht voor het versterken van het taalbegrip, doordat leerlingen betekenis leren verlenen aan de tekst en gestimuleerd worden om de tekst te analyseren en begrijpen. Hiermee wordt tegemoet gekomen aan de tweede factor vanuit de *Simple View of Reading*, het taalbegrip. Dit maakt het werken met Close Reading een sterke aanvulling op het verbeterde technisch leesonderwijs op de Boemerang. Door beide factoren (decoderen en taalbegrip) te integreren in ons onderwijs, werken we aan het verbeteren van het begrijpend lezen en daarmee het versterken van gelijke kansen voor de leerlingen van onze school.

Het doel van Close Reading is dat leerlingen inzicht krijgen in de betekenis van de tekst, hoe de informatie gegeven wordt en wat de bedoeling van de schrijver is. Om hier antwoord op te geven, kijken ze heel nauwkeurig naar de taal, structuur, feiten en details. De kernelementen van Close Reading zijn:

- Leerlingen worden zogenoemde onderzoekers van de tekst. Ze onderzoeken de diepere betekenis en de structuur van de tekst, de diepere laag van de tekst wordt ontrafeld. Hierbij is de keuze van een goede tekst of tekstdeel belangrijk, welke aansluit bij de voorkennis van de leerlingen.
- Leerlingen lezen de tekst meerdere malen, zodat ze leren hoe een tekst in elkaar zit.
- De leerkracht stelt tekstgerichte vragen, gericht op de inhoud van de tekst. Hierbij worden leerlingen gestimuleerd om het antwoord terug te vinden in de tekst.
- Close Reading kan worden ingezet naast andere leesvormen, zoals het modelleren van strategieën, technisch lezen, stillezen en voorlezen.

Close Reading is opgebouwd uit cyclussen van minimaal drie sessies van lezen en herlezen. De inzet van Close Reading kan naast andere vormen van begrijpend lezen en de sessies kunnen verdeeld worden over meerdere dagen of op één dag worden gegeven.

Door het implementeren van elementen van Close Reading op de Boemerang kunnen we bijdragen aan verschillende behoeftes vanuit het team. Het biedt handvatten om met uitdagende, afwisselende teksten aan de slag te gaan en meer met de inhoud van de tekst te werken. Hierbij is het nodig dat leerkrachten leren om complexe teksten te selecteren, passend bij hun groep. Ook leren zij tekstgerichte vragen stellen aan de leerlingen en daarbij een onderzoekende houding van de leerlingen te stimuleren, waarmee leerlingen de antwoorden vinden in de tekst. Dit laatste draagt tevens bij aan de motivatie van leerlingen. Wanneer we als school ervoor kiezen om Close Reading te implementeren, vormt dit direct een doorgaande lijn in ons begrijpend lees- en luisteronderwijs. Het implementeren van een nieuwe methodiek kost echter veel tijd, zeker wanneer leerkrachten nieuwe vaardigheden moeten aanleren zoals hierboven beschreven. Leerkrachten gaven aan dat ze behoefte hebben aan meer tijd, dus er zal een afweging gemaakt moeten worden in de wijze waarop er gestart wordt met Close Reading.

In dit onderzoek zullen wij ons richten op het implementeren van elementen vanuit Close Reading in de bovenbouw (groep 6-7-8). De leerkrachten leren hoe zij tekstgerichte vragen kunnen stellen en

een onderzoekende leeshouding bij leerlingen kunnen stimuleren vanuit de methodiek van Close Reading. We onderzoeken in hoeverre deze interventies optimaal worden ingezet door de leerkrachten en wat hierbij belemmerend en stimulerend werkt. Daarnaast onderzoeken we wat het effect van de interventie is op de betrokkenheid van de leerlingen in de begrijpend lezen lessen. Dit doen we door dit de leerkrachten te laten inschatten en de leerlingen zelf te laten evalueren. We verwachten dat wanneer leerkrachten vaardig zijn in het stellen van tekstgerichte vragen en wanneer leerlingen worden uitgedaagd de tekst te inhoudelijk onderzoeken, de leerlingen zich vaardiger voelen, een hogere betrokkenheid laten zien en meer interesse hebben in het doorgronden van leesteksten. Op de lange termijn verwachten wij dat dit ook effect hebben op de resultaten van de Cito begrijpend lezen toetsen, waarmee de gestelde schoolstandaard behaald kan worden. Hiernaast verwachten wij dat wanneer leerkrachten vaardig zijn in het stellen van tekstgerichte vragen, dit uiteindelijk ook tijdswinst oplevert voor de leerkracht. Uiteindelijk hebben zij minder voorbereidingstijd, wordt de lestijd effectiever benut en zullen ze de geleerde vaardigheden ook kunnen toepassen gedurende andere vakken zoals wereldoriëntatie of taal.

Wanneer de resultaten van ons onderzoek positief zijn, kunnen de ingezette interventies vanuit de bovenbouw doorgezet worden naar de andere groepen. Hiermee vergroten we de onderwijskansen voor alle leerlingen en ontstaat er een doorgaande lijn binnen onze school. Door de doorgaande lijn en inhoudelijk afspraken over de didactiek in de lessen uiteindelijk vast te leggen in een kwaliteitskaart, borgen we de geïmplementeerde interventies.

We stellen de volgende onderzoeksvragen:

5. In hoeverre kunnen de leerkrachten de twee interventies (tekstgerichte vragen stellen en onderzoekende leeshouding stimuleren) vanuit Close Reading inzetten in hun lessen? En wat werkt daarbij bevorderend of belemmerend?
6. Hoe ervaren de leerkrachten effecten van de interventie met betrekking tot betrokkenheid van de leerlingen in de begrijpend lezen lessen?
7. Hoe ervaren de leerlingen de interventie met betrekking tot hun eigen betrokkenheid in de begrijpend lezen lessen?
8. Wat zijn de verschillen en overeenkomsten in hoe leerkrachten en leerlingen de effecten op de betrokkenheid van leerlingen in de begrijpend lezenlessen ervaren? Welke verklaringen voor die overeenkomende ervaringen (en verschillen) worden door de leerkrachten genoemd en hoe kan dat bijdragen aan verder verbeteren van de begrijpend lezen lessen?